

PODLEC (100) *vb pf*

Formy *praet* i *con* zwykle użyte są w takich kontekstach, w jakich dziś użylibyśmy *impf*.

W *inf* -c (23), -dz (4).

o jasne; w *inf* oraz *praet* i *con* m e pochylone; w pozostałych formach e jasne.

inf podléc (25), podléc (2); -éc : -éc *CzechEp* (2:7), *SarnStat* (15:1). ◇ *fut* 3 sg podleże (1), [podleże]. ◇ 3 pl podlegą (1). ◇ *praet* 1 sg m podlégłem, -m podlégł (2). *f* -em podległa (1). ◇ 2 sg m podlégłeś, -eś, -ś podlégł (4). ◇ 3 sg m podlégł (23). *f* podległa (5). *n* podległo (6). ◇ 1 pl m pers podlegliśmy, -esmy podlegli (3). ◇ 3 pl m pers podlegli (12). *subst* podległy (4). ◇ *imp* 3 sg niech podleże (1). ◇ *con* 3 sg m by podlégł (2). [f by podległa.] *n* by podległo (1). ◇ 2 pl m pers byście podlegli (1). ◇ 3 pl m pers by podlegli (4). *subst* by podległy (1). ◇ *part praet act* podlegwszy (1).

Sł stp notuje, *Cn s.v. bieg świata, Linde XVI – XVIII w.*

1. Uznać czyjeś zwierzchnictwo nad sobą, podporządkować się; *subesse, subiacere* *Modrz, JanStat* [w tym: komu, czemu (47)] (50) : Ktorey [mocy boskiej] iżem podległa oney fię poddawam *KołaKath B3*; Biada mężowi, który podległ zenie. *KlonKr C2*.

Zwrot: »podlec zwierzchności« (1): Ktoż fię to ná fwiecie tak wolnym rodzi/ żeby zwierzchności y práwu iákíemu nie podległ? *SkarKaz 44b*.

Szereg: »podlec i posłuszny być« (1): Towárzyże ich pácholikowie/ Rotmiátrów fwych regimentowi podléc y poślufzni bydź powinni. *SarnStat 435*.

Przen (2) : Przetoż to pewna: iż ponieważ náuká Apóstolka plácu w Papięstwie nie ma/ [...] tedy oná do Apóstolów nie należy: Bo z nich wyźlá/ [...] á tak też Antychriftowi podległa. *CzechEp 361*.

a) Być potraktowanym jako coś mniej ważnego i dlatego zostać niżej wycenionym (1) : Ieśli fie máteria droźza znáyduie, ma iéy formá wftępic: ieśli forma droźza, tedy iéy ma máteria podléc. *SarnStat 1277*.

a. Podporządkować się a. być podporządkowanym politycznie (6) : *SkarJedn 139*; ZNáią dobrze wzyfcy Symeoná mężá zacnego [...]: nie tylo ci/ ktorzy Rzymkiemu Páńftwu podlegli: ále y Perfyáni/ y Indowie *SkarŻyw 28*; *StryjKron 195*; *SkarKazSej 700b*; Ibernaya choć Anglikom podległa Zá nie [morze] zábiegła. *KlonFlis Dv*.

Zwrot: »[czyjej] zwierzchności podlec« (1): Piát zás [...] fpytał ieśliby był człowiek Gálileyski. y dowiedziawfzy fię/ iż Herodowey zwierzchności podległ/ odesłał go do Herodá *LatHar 722*.

b. Podporządkować się a. być podporządkowanym jakiejś jurysdykcji, sankcjom prawnym (38) : *CzechRozm 175v*; *ModrzBaz 32, 36v*; ktorey [wierze chrześcijańskiej] káždy kto fię owcą Chryftufową mieni/ podległ y fluchác z Bożego rośkazánia winien ieft. *SkarJedn 113, 139, 203*; Niechay fie Antoni fwymi Mnichámi bawi/ á niech rozumie zem ia iego rządzeniu nie podległ. *SkarŻyw 58*; *CzechEp 12, 176, 181*; *NiemObr 28, 156*; *LatHar 120*; Náđ to ofobliwie fkázuiemy: iż wzyfcy [...] mieszkáiący w Podláfzu [...] nie máią podléc Státutowi Alexándrá Króla Polfskiego *SarnStat 1039*; Ale iżefmy nie podlegli policiiey Moyzeszowey: tedy znáyduią, że y to práwo ná nas nienależy. *SarnStat 1274, 26, 336, 424, 490, 1048 (10)*; *SkarKaz 81b, 315b*.

podlec pod co (2): który [krol] iřz się był vrodził/ pod Decret Boży podległ/ że zá czáfem teř vmrzeć muřiał *BiałKaz Hv*; *SarnStat 874*.

podlec pod czym (1): iefli łotr z godnym/ dzielny z nikczemnym/ dobry ze złym/ pod iednym Dekretem Seymowym podlegą. *OrzQuin* B4v.

podlec gdzie (1): A Gdzieby kto Poborów nie wydał/ tedy tákowego Poborcá do vrzędu zamkowego/ gdzie podlégl powinien deferować *SarnStat* 345.

W charakterystycznych połączeniach: podlec kapturowi, karaniu (karności) (2), konstytucyjnej (3), oprawie, państwu, policyjnej [czyjej], posłuszeństwu, rozkazowaniu, rozsądkom, rządowi, rządzeniu, sejmom, skazaniu (2), sprawie, sprawiedliwości, statutowi (3), stolicy apostolskiej, tablicom [= dekalogowi], urzędowi, ustawie (2), wierze; podlec pod artykuły, pod dekret (pod dekretem) (2).

Zwrot: »prawu podlec« = legi subesse Modrz [szyk zmienny] (10): Co áczkolwiek częfto zá przyczyną y z dobrem Rzeczypołpolitey czynią/ ále iż [królowie] Práwu nie podlegli [quia exleges sunt]/ przeto się łączno do onego mierżionego Tyráńtwa zmykáią/ ktoremu przyzwoito iefł/ wżytko wedle vpodobania fwego czynić *ModrzBaz* [16], 62, 100v *marg; SkarŻyw* 559; *CzechEp* 90; *GórnRozm* 13v; *OrzJan* 50; *SkarKaz* 315b, 578a. [Cf też 1. *Zwrot SkarKaz* 44b.]

2. Stać się potencjalnym lub rzeczywistym przedmiotem jakiegoś działania; subiacere *JanStat* [w tym: *komu, czemu* (43)] (47) : Nie iífz by słowo Boże podległo rozłádkowi kościelnemu [...] ále ktore iefł słowo Boże á ktore nie iefł: [...] ktore iego rozumienie dobre/ á ktore fałszywe: to podległo rozłádkowi kościelnemu y żywey Ewánieliey *SkarŻyw* 364; Dla te⁸⁰ nas było tedy zarázem winowác/ iż nie ták rozumiemy/ y wykłádamy pińmá/ iáko X(iądz) K(anonik) [...] coby była mniefzła winá/ gdyżefny ludzkim wykłádom nie podlegli *NiemObr* 95; tákowe dániny máią zoftác celé á nie náruřóné: áni Exequuciiéy podléc máią *SarnStat* 94, 392, 402.

podlec pod co (1): Pod rozłádek Kościołá S. Powfzechnego Rzymłkiego wżytko niech podléże. *WujNT kt.*

Przen (2) : Gdyż Bog iefł niefkończony: bo początku y końcá nie ma: czáfowi nie podległ żadnemu *CzechEp* 68.

a) Być dostępnym, dać się ogarnąć (1) :

Zwrot: »podlec zmysłom« (1): iż Moyżefz mowiąc z ludem grubym y prořtym/ o rzeczách ktore nie podległy řmyřłom/ mowił iáko záwřze pod zařłoną *WysKaz* 33.

a. Stać się przedmiotem karnych oddziaływań, zwykle z mocy prawa (8) : Y Bogá fię ty nie boiřz/ gdyżeř teyże řkaźniey podległ? *WujNT Luc* 23/40; gdzieby z dóbr nářzych królewřkich/ Stárořtá [...] tego podatku nie oddał/ tákoweřze winie iáko y řzláchćic podléc ma. *SarnStat* 346; [obywatele tej ziemi] nie będą áni řą powinni podléc exequuntiiéy [!] *SarnStat* 1060, 194, 221, 899, 1189.

podlec co (1): A iefliby co [bracia Krzyřacy] s tych condicij przeřtąpili/ áby winę y karánie pobránia dobr nádánych/ dla niewdzięcznořci podlegli. *StryjKron* 295.

b. Należć do kompetencji określonego sądu (3) : *Item*, Sądowi duchownému podległy [ad iudicium spirituale iudicare pertinet] wróřki/ czáry/ czárnokřięřtwa/ czynřzé kościelne řiemłkie y doczeřné *SarnStat* 214, 585, 710.

c. Stosować się do określonych przepisów; debere *JanStat* (3) : A zás wypowiedźieć/ áni mi řłow/ áni głowy/ áni czáfu dořtánie/ muřiał bym wyřtápić z miáry/ ktorey pińánie řiftow podległo

ReszList 165; *WujNT* 700; Ale nieruchómé dobrá tak dziedziczné/ iáko zaftáwné [...] rozrządzániu Teftámentowému nie máią podléc [*subiecta minime esse debent JanStat* 579]. *SarnStat* 709.

d. *Doznać niepomyślnych zdarzeń lub być narażonym na nie, nie móc uniknąć jakiejś konieczności* (24) : Przetoż z tey przyczyny podlegliłmy śpráwiedliwie wiecznemu potępieniu y gniewu Bożemu. *WujJud* 63v; táki [flegmatyk] chorobám rozmáytym/ á kroftóm nabárziéy podległ. *Oczko* 34; *KochTr* 9; *CzechEp* 25 *marg*; iż Iezus człówiek z Máryey vrodzony/ podległ rozmáytym vpadkom *NiemObr* 136, 174; (*nagł*) Nagrobek Koniowi. (-) [...] A tyś był dobrze godzien/ niepodległwízy íkázie/ Swięćić ná wielkim niebie przy lotnym Pegázie. *KochFr* 127; *KochBr* 152; Doległóściam/ nędzam/ y dziwnym chorobám/ [człówiek] Závždy podledz muśi iákby pewnym probám. *WisznTr* 32; *ActReg* 167; iefli chcefz áby sie ćiebie nieprzyaciéł bał/ tedy podléc muśifz wízyftkim onym niewczáfóm *OrzJan* 48; niechay fię wola twoiá pobudzi/ do pilnego obaczánia/ iefliś podległ onemu grzechowi álbo nie *LatHar* 665, 273, 420; *RybGęśli* D3; *WujNT Ioann* 3/18, *Hebr* 13/3; Ktemu baczenié máiąc/ że ziemiá Wołyńka vftáwicznie niebezpieéńftwóm á naiázdom nieprzyaciéłftkim podległá: [...] poftánowiamy *SarnStat* 1182; *PaxLiz* E.

podlec od kogo (1): o tymże vftáwicznym przeftádowánium y morderftwie ktoremu podlec mieli wczniowie iego od niewiernych niezbożników *CzechEp* 22.

podlec pod co (1): A czym kto vbożlzy/ á álbo do wwiárowánia krzywdy mdleyfzy/ [...] tem bárziéy podległ pod rázy y nábiegánia tey wolności [*hoc est libertatis huius ictibus ac impressioni magis expositus*]. *ModrzBaz* 141.

W charakterystycznych połączeniach: podlec bojaźni, chorobom, gniewowi, grzechowi, krewkości, krzywdzie, łzam, męce, najazdom, niebezpieéńftwóm, niewczasom, obłądzeniu, omyłce, potępieniu (2), *probam, przygodam, przypadkom, skazie, teskliwości, upadkom; podlec pod razy; dobrowolnie podlec, sprawiedliwie.*

Zwrot: »śmierci podlec« (3): Iefli z fortuną rozum fye nie śprzęże/ tákiéyże śmierći co bydło podłęże. *KochPs* 74; *CzechEp* 297, 301.

[Przen:

Zwrot: »podlec śmiertelnej skazie«: Ale z dowćipu fławá/ závfwze ftoi Ani sie śmierći/ áni grobu boi. Ani podleże/ w naypochybnym rázie/ Śmiertelney íkázie. *KmitaTreny* C3.]

3. *Leżeć, znajdować się [gdzie]* (1) : A do tego im Pąn dozwalia łowić na Iezierze Grabowskim kliepami, kády tonie niewodowe pańfkie podliegły. *ZapKóścier* 1580/11.

4. *Znaleźć się poniżej czegoś i być równocześnie pod tegoż działaniem [czemu]* (1) : á ma tá wodá ípádác tám tą ftroną od główy gdzie defceny nawiętízé [*chory*] czuie/ [...] y główie láméy tak to przyftófowác/ áby tylko támté mieyfćá/ które w niéy bólá temu ftrumyfzczkowi podległy *Oczko* 16.

5. [Odbyc stosunek płciowy [co (żywotne)]: Niewiáftá ktoraby podległá iákiekolwie bydlę [*quae succuberit cuilibet iumento*]/ pośpołu z nim zábitá będzie *Leop* 1577 *Lev* 20/16 (*Linde*).]

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Subsum – Podliegłem. *Calep* 1022a.

Synonimy: **1.** *podniknąć, uznać; a. poddać się; b. należeć, c. stosować się; d. doświadczyć, doznać, pokusić, skosztować, spróbować; 2. stać się; 3. leżeć, znajdować się.*

Formacje współrdzenne cf LEC.

Cf **PODLEGLY, PODLEŻENIE**

AK, AL